

Autorijden en dementie

Expert Mark Lutin, geriater en arts-coördinator van centrum ‘Samen Veilig Mobiel’, aan het woord

Rijgeschiktheid en dementie: de wet

In 1967 werd in België het rijbewijs geïntroduceerd. In 1975 verschijnt art [8.3](#) van de wegcode: *“Elke bestuurder moet in staat zijn te sturen, en de vereiste lichaamsgeschiktheid en de nodige kennis en rijvaardigheid bezitten. Hij moet steeds in staat zijn alle nodige rijbewegingen uit te voeren en voortdurend zijn voertuig of zijn dieren goed in de hand hebben”*.

In maart 1998 verschijnt het KB waarin de medische minimumnormen beschreven staan waaraan je moet voldoen om medisch rijgeschikt te zijn. In deze minimumnormen wordt nergens een verwijzing gemaakt naar rijgeschiktheid en dementie. Immers ruim 25 jaar geleden vermoedde niemand dat ouderen zo massaal aan het verkeer zullen blijven deelnemen waaronder ook ouderen met dementie. Ondertussen is de fysieke toestand van mensen met dementie in die zin geëvolueerd dat hun fysieke toestand geen problemen meer geeft om met de wagen te rijden.

De werkwijze waarbij je je rijbewijs vanaf de diagnose dementie moet gaan inleveren op de dienst bevolking van het gemeentehuis stamt nog uit die periode en is principieel niet veranderd. De inzichten zijn ondertussen wel veranderd. Het indienen van het rijbewijs vanaf de diagnose van dementie is vanuit het standpunt van goede zorg een disproportionele maatregel geworden. Immers ook voor ouderen met of zonder dementie speelt eigen mobiliteit een veel grotere rol dan vroeger in hun levenskwaliteit. **Meer dan de ziekte zelf is wie de ziekte heeft belangrijker.**

Autorijden en dementie: de praktijk

Het blijft echter zeer belangrijk om (vroeg)tijdig het gesprek over medische rijgeschiktheid aan te vatten bij de diagnose van dementie. Er zijn meerdere redenen om het onderwerp rijgeschiktheid niet uit de weg te gaan bij de diagnose van dementie. De arts en de patiënt hebben overigens een **gedeelde verantwoordelijkheid**.

Voor de persoon met de diagnose van dementie is er de verantwoordelijkheid om zijn verzekering in te lichten van de veranderde gezondheidstoestand. Een veranderde gezondheidstoestand geeft aanleiding tot een veranderd verzekerd risico. Bij een ongeval zou de verzekeringsmaatschappij zich hierop kunnen beroepen en de schade niet terug betalen.

Best ben je ook, eens de diagnose gesteld is, bewust dat er naast geheugenproblemen mogelijks ook andere vaardigheden minder accuraat zijn om veilig aan het verkeer deel te nemen. Hier is het wellicht overbodig om te wijzen op het feit dat het verkeer de laatste jaren in intensiteit sterk is toegenomen. Het is sowieso al niet gemakkelijk voor ouderen om deel te nemen aan dit helse

verkeer. Wanneer het probleem van verminderde rijveiligheid ontkend blijft, zou dit wel eens tot een spijtig ongeval kunnen leiden waarbij de eerdere succesvolle verkeerscarrière plots in spijtige omstandigheden tot een einde komt.

De arts dient zijn patiënt volledig in te lichten van zijn aandoening en alle gevolgen hiervan, dus ook wat betreft de medische rijgeschiktheid. Bij een ernstig ongeval waarbij een patiënt met dementie betrokken is, kan de politierechtbank de arts verantwoordelijk stellen.

Uw arts zal daarom zijn bekommernis rond de rijveiligheid aan u overbrengen. Hij heeft een centrale rol in de begeleiding van de eigen mobiliteit van zijn patiënt.

Jammer genoeg zal een definitieve rijonderbreking tijdens het verloop van de aandoening onvermijdelijk worden. De arts begeleidt zijn patiënt samen met de naasten naar deze onvermijdelijke rijonderbreking. Wanneer dit moeilijk onderwerp tijdig besproken wordt, kan de patiënt en zijn omgeving zich hierop beter voorbereiden. In de ideale wereld zou nooit meer een persoon met dementie onverwacht te horen mogen krijgen dat hij niet meer met de auto mag rijden.

De arts doet er goed aan om een doorverwijzing te voorzien naar een gespecialiseerd centrum. Op zich kan hij onmogelijk alle aspecten van de rijveiligheid van zijn patiënt beoordelen. Hierbij kan hij een verwijzing voorzien naar het Centrum Samen Veilig Mobiel van het Jessa ziekenhuis te Hasselt of VIAS/CARA.

Wanneer er bij dit assessment belangrijke problemen met de cognitieve vaardigheden of belangrijke problemen bij de ritevaluatie vastgesteld worden, kan zowel CARA als het Centrum Samen Veilig Mobiel bepalen dat deze patiënt jammer genoeg niet meer rijgeschikt is. Patiënt krijgt dan Formulier VII waarmee hij zijn rijbewijs moet inleveren op de dienst bevolking van het gemeentehuis. Het gaat dan niet om een lichtvaardige beslissing. Het is dan echt beter voor de veiligheid van patiënt en zijn omgeving dat hij niet meer deelneemt aan het verkeer.

In vele gevallen, en zeker bij een beginnende dementie of bij personen met jongdementie kan een rijgeschiktheid van beperkte duur voorzien worden (1 of 2 jaar, met nadien een herevaluatie en verlenging). In sommige gevallen worden beperkingen voorzien wat betreft aantal kilometers per rit, het rijden in het donker of niet meer op autosnelweg rijden. In vele gevallen is dit niet strikt nodig omdat de meeste personen met dementie deze beperkingen al zelf ingebouwd hebben.

Centrum 'Samen Veilig Mobiel'

Dit centrum, dat deel uitmaakt van het geriatrisch dagziekenhuis van het Jessa Ziekenhuis, biedt een **assessment** aan **van de rijveiligheid bij ouderen**. Ondertussen zijn in andere ziekenhuizen in andere provincies gelijkaardige centra opgestart of worden ze opgestart.

Het centrum Samen Veilig Mobiel is een initiatief vanuit de zorg. Het is de arts-geriater die de beste afweging kan maken samen met zijn multidisciplinair team tussen het risico op een ongeval en de

Contact
expertisecentrum
dementie

Expertisecentrum Dementie Contact, Limburg
Hogevijf
Hadewychlaan 74
3500 Hasselt
tel: 011/88 83 84
e-mail: ecd.contact@hogevijf.be
www.ecdcontact.be
www.dementie.be

negatieve impact op de levenskwaliteit bij een definitieve rijonderbreking. Het assessment bestaat uit enkele relevante cognitieve vaardigheidstesten en een rit op de weg. Het centrum wil ook een rol spelen in het meer bespreekbaar maken van rijveiligheid bij ouderen (o.a. via sensibiliseringscampagnes en voordrachten). Het Centrum Samen Veilig Mobiel wil samen met de patiënt bij een negatief besluit op zoek gaan naar de mogelijke vervoersalternatieven.

Meer informatie via <http://www.sameneveiligmobiel.be>.

VIAS Institute: CARA en online rijveiligheidstest

CARA is een afdeling van VIAS. Dit is het enige erkende centrum in Vlaanderen voor beslissingen in verband met voertuigaanpassingen bij patiënten met een functioneel sequel (bijvoorbeeld blijvende verlamming na CVA). In elke provincie zijn afspraakplaatsen voorzien die op geregelde tijdstippen bezocht worden.

Meer informatie via <https://www.vias.be/nl/particulieren/cara/>.

Rijvaardigheidstest van VIAS Institute

Indien je je zorgen maakt over je rijveiligheid kan je een [digitale vragenlijst](#) invullen bij het VIAS.

Contactgegevens Samen Veilig Mobiel

Samen Veilig Mobiel
Jessa Ziekenhuis Campus Salvator (Dagziekenhuis Geriatrie)
Salvatorstraat 20
3500 Hasselt
011/33.88.66
info@sameneveiligmobiel.be